

Bruksela, 3 marca 2025 r.
(OR. en)

6693/25

Międzyinstytucjonalny numer
referencyjny:
2025/0034(NLE)

RECH 76
COMPET 109

WNIOSEK

Od:	Sekretarz generalna Komisji Europejskiej (podpisała dyrektor Martine DEPREZ)
Data otrzymania:	28 lutego 2025 r.
Do:	Thérèse BLANCHET, sekretarz generalna Rady Unii Europejskiej
Nr dok. Kom.:	COM(2025) 62 final
Dotyczy:	Wniosek ZALECENIE RADY w sprawie programu polityki w zakresie europejskiej przestrzeni badawczej na lata 2025–2027

Delegacje otrzymują w załączeniu dokument COM(2025) 62 final.

Załącznik: COM(2025) 62 final

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 28.2.2025 r.
COM(2025) 62 final

2025/0034 (NLE)

Wniosek

ZALECENIE RADY

**w sprawie programu polityki w zakresie europejskiej przestrzeni badawczej na lata
2025–2027**

(Tekst mający znaczenie dla EOG)

UZASADNIENIE

1. KONTEKST WNIOSKU

• Przyczyny i cele wniosku

Celem europejskiej przestrzeni badawczej (EPB) jest tworzenie przestrzeni, w której „naukowcy, wiedza naukowa i technologie podlegają swobodnej wymianie” (art. 179 TFUE). EPB wznowiono w 2020 r., w tym przez przyjęcie Paktu na rzecz badań naukowych i innowacji¹ w Europie, w którym określono następujące obszary priorytetowe wspólnych działań państw członkowskich:

- 1) pogłębianie rzeczywiście funkcjonującego wewnętrznego rynku wiedzy;
- 2) wspólne podjęcie zielonej transformacji i transformacji cyfrowej oraz innych wyzwań mających oddziaływanie na społeczeństwo, a także zwiększanie udziału społeczeństwa w EPB;
- 3) zwiększenie dostępu do doskonałości w zakresie badań naukowych i innowacji w całej Unii oraz wzmacnianie wzajemnych powiązań między ekosystemami innowacji w całej Unii;
- 4) rozwijanie uzgodnionych inwestycji i reform w zakresie badań naukowych i innowacji.

Ustanawiając nowe struktury zarządzania i pierwszy program polityki w zakresie EPB na lata 2022–2024 obejmujący konkretne działania, UE nadała EPB nowy impuls, dostosowując strategię i politykę w dziedzinie badań naukowych i innowacji. Dzięki współpracy z państwami członkowskimi poczyniono znaczne postępy, zwłaszcza jeśli chodzi o rozwiązanie problemu rozdrobnienia ich systemów badań naukowych i innowacji. Inicjatywy koncentrowały się na karierach naukowców, infrastrukturze badawczej, otwartej nauce, budowaniu zaufania do nauki dzięki zaangażowaniu obywateli oraz uruchamianiu środków na rzecz tematycznej współpracy dotyczącej badań naukowych i innowacji. Wspólny proces ustalania priorytetów, współtworzony przez państwa członkowskie, zainteresowane strony i Komisję, przyczynił się do zwiększenia poczucia odpowiedzialności i większego zaangażowania we wdrażanie EPB, w szczególności w ramach pierwszego programu polityki w zakresie EPB.

Podobnie jak w pierwszym programie polityki w zakresie EPB na lata 2022–2024, w drugim programie polityki w zakresie EPB na lata 2025–2027 przedstawiono konkretne działania w ramach EPB, które służą jako strategiczne ramy wspierania współpracy między państwami UE, zwiększenia skuteczności systemów badań naukowych i innowacji oraz wspólnego sprostania wyzwaniom społecznym. Opierając się na wnioskach wyciągniętych z realizacji pierwszego programu, drugi program zapewnia równowagę między pogłębieniem działań dotyczących bieżących priorytetów za pomocą **strukturalnych strategii politycznych** a rozszerzeniem wizji EPB z wykorzystaniem **nowych działań w ramach EPB**. Strukturalne strategie polityczne to długoterminowe strategie polityczne w zakresie EPB, dotyczące na

¹ Zalecenie Rady (UE) 2021/2122.

przykład otwartej nauki, infrastruktury badawczej i karier naukowych, które nie ograniczają się do indywidualnych programów polityki oraz które wpisują się w politykę krajową i europejską. Działania w ramach EPB są zwięzłe, oparte na polityce i ukierunkowane na cele, co ma zapewnić istotną wartość dodaną dla UE, państw członkowskich i zainteresowanych stron. Uznano, że istnieją luki, jeżeli chodzi o działania dotyczące sztucznej inteligencji w nauce, bezpieczeństwa badań naukowych, nauki na rzecz polityki, sprawiedliwości w nauce, przy czym są to obszary, w przypadku których uznano, że współpraca jest niezbędna. Ogólnie rzecz biorąc, w kolejnym programie polityki w zakresie EPB na lata 2025–2027 kładzie się wyraźniejszy nacisk na politykę i zapewnia się jaśniejszą strukturę, aby ułatwić wdrażanie tego programu przez administracje krajowe i zainteresowane strony.

Program polityki w zakresie EPB jest niewiążącym instrumentem służącym kierowaniu polityką krajową i unijną zgodnie z celami EPB określonymi w art. 179 TFUE. Służy on do koordynowania priorytetów państw członkowskich w pracach nad rozwojem EPB w oparciu o wspólne działania. W związku z tym zachęca się za jego pośrednictwem do dobrowolnej współpracy i koordynacji między państwami członkowskimi a UE. Ponieważ jest on dobrowolny, jego wdrażanie nie jest prawnie egzekwowane. Realizacja programu polityki w zakresie EPB opiera się na logice zmiennej geometrii. Forum EPB, skupiające Komisję Europejską, państwa członkowskie, państwa stowarzyszone w ramach programu „Horyzont Europa” i zainteresowane strony na szczelbu UE, służy jako organ zarządzający, którego celem jest wspólna koordynacja realizacji działań w ramach EPB.

Chociaż inicjatywy nieustawodawcze, takie jak program polityki w zakresie EPB na lata 2022–2024 zawierający dobrowolne zobowiązania w formie działań w ramach EPB, przyniosły znaczne postępy, pozostają one niewystarczające do usunięcia barier strukturalnych. W komunikacie Komisji z dnia 22 października 2024 r. w sprawie realizacji EPB² podkreślono, że utrzymują się pewne problemy, takie jak różnice pod względem osiąganym wyników w zakresie badań, rozwoju i innowacji w państwach członkowskich, niewystarczający poziom inwestycji prywatnych i publicznych w badania, rozwój i innowacje, poniżej celu 3 % PKB, rozdrobione ramy regulacyjne, ograniczone wsparcie transferu technologii oraz rozdrobnienie infrastruktury badawczej i technologicznej. Podsumowując, w komunikacie podkreślono potrzebę silniejszego zarządzania.

Aby sprostać wyzwaniom systemowym, przyszłe inicjatywy ustawodawcze będą uzupełnieniem programu polityki w zakresie EPB i mogłyby wprowadzić środki ustawodawcze wykraczające poza dobrowolne działania w ramach niewiążącego programu polityki w zakresie EPB. Takie inicjatywy (np. akt o EPB) będą okazją do rozwiązania problemów w drodze harmonizacji, jednolitego stosowania przepisów i egzekwowania polityki UE w celu stworzenia równych warunków działania we wszystkich państwach członkowskich. Można je będzie stosować względem obszarów uznanych za wymagające wiążących zasad lub struktur, aby osiągnąć cele EPB wykraczające poza dobrowolne środki koordynacji i współpracy. Powinno to znacznie ograniczyć rozdrobnienie polityki i systemów w zakresie badań naukowych i innowacji w UE.

² COM(2024) 490.

2. PODSTAWA PRAWNA, POMOCNICZOŚĆ I PROPORCJONALNOŚĆ

• Podstawa prawna

Podstawę prawną niniejszej inicjatywy stanowi art. 292 TFUE. Zgodnie z art. 292 TFUE Rada może przyjmować zalecenia i stanowi na wniosek Komisji we wszystkich przypadkach, gdy Traktaty przewidują, że musi ona przyjmować akty na wniosek Komisji. Zgodnie z art. 179 ust. 1 TFUE Unia ma na celu wzmacnianie swojej bazy naukowej i technologicznej przez utworzenie EPB, w której naukowcy, wiedza naukowa i technologie podlegają swobodnej wymianie, oraz rozwój swojej konkurencyjności, także w przemyśle, a ponadto promowanie badań uznanych za niezbędne. Zgodnie z art. 181 TFUE Unia Europejska i państwa członkowskie muszą koordynować swoje działania w zakresie badań i rozwoju technologicznego, aby zapewnić wzajemną spójność polityk krajowych i polityki UE.

W ścisłej współpracy z państwami członkowskimi Komisja może podjąć każdą użyteczną inicjatywę w celu wsparcia takiej koordynacji, w szczególności inicjatywy mające na celu utworzenie wytycznych i wskaźników, organizowanie wymiany najlepszych praktyk i przygotowanie działań niezbędnych dla prowadzenia okresowego nadzoru i oceny. Parlament Europejski musi być w pełni informowany. Art. 182 ust. 5 otwiera możliwość uzupełnienia działań przewidzianych w wieloletnim programie ramowym poprzez zapewnienie Parlamentowi Europejskiemu i Radzie, stanowiącym zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą i po konsultacji z Europejskim Komitetem Ekonomiczno-Społecznym, możliwości przyjęcia środków niezbędnych do realizacji EPB.

Pomocniczość (w przypadku kompetencji niewyłącznych)

Celem EPB jest tworzenie przestrzeni, w której „naukowcy, wiedza naukowa i technologie podlegają swobodnej wymianie” (art. 179 ust. 1 TFUE). Ponieważ jest to inicjatywa oparta na wielopoziomowym zarządzaniu i w ramach której przyjmowane jest podejście obejmujące całą administrację rządową – poprzez zapewnienie dopasowania polityk na różnych poziomach zarządzania i w różnych dziedzinach polityki – jest ona zgodna z zasadą pomocniczości. Opiera się ona na poszanowaniu kompetencji państw członkowskich w tej dziedzinie oraz ma na celu zapewnienie, aby polityka w dziedzinie badań naukowych i innowacji była spójna na wszystkich szczeblach władzy (lokalnym, regionalnym, krajowym i globalnym). Wprowadza inicjatywy tworzące największą europejską wartość dodaną na poziomie UE, powiązane z działaniami politycznymi na poziomie krajowym i regionalnym i bazujące na tych działaniach. Niniejsza inicjatywa jest zgodna z zasadą pomocniczości, ponieważ zgodnie z art. 4 ust. 3 TFUE wniosek nie wchodzi w zakres wyłącznych kompetencji Unii Europejskiej.

• Proporcjonalność

Proponowane działania są proporcjonalne w stosunku do zamierzonych celów. Wniosek przyczynia się do osiągnięcia celów nowej europejskiej przestrzeni badawczej (nowej EPB). Stanowi on uzupełnienie działań krajowych na rzecz stworzenia obszaru badawczego skoncentrowanego na naukowcach, opartego na wartościach, doskonałego i ukierunkowanego na skutki. Wniosek opiera się na poszanowaniu praktyk państw członkowskich i przyjmuje zróżnicowane podejście odzwierciedlające różne sytuacje gospodarcze, finansowe i społeczne państw członkowskich, różnorodność systemów badań naukowych oraz odpowiednich instytucji

i organizacji. Uznaje się w nim, że różne uwarunkowania krajowe, regionalne lub lokalne mogą prowadzić do różnic w sposobie, w jaki proponowane zalecenie będzie realizowane.

- **Wybór instrumentu**

W następstwie wniosków wyciągniętych z pierwszego programu polityki w zakresie EPB na lata 2022–2024 wybór zalecenia Rady podkreśla zobowiązanie Komisji do usprawnienia wspólnego zarządzania EPB w drodze przełożenia wyników prac dotyczących współtworzenia przeprowadzonych wraz z państwami członkowskimi, państwami stowarzyszonymi w ramach programu „Horyzont Europa” i zainteresowanymi stronami na szczeblu UE na wniosek Komisji dotyczący zalecenia Rady. Celem jest zwiększenie poczucia odpowiedzialności i świadomego zaangażowania ze strony państw członkowskich i zainteresowanych stron jako podstawy dalszej współpracy w zakresie uzgodnionych działań i strukturalnych strategii politycznych na rzecz wspólnych działań. Przewidziano również dalsze stosowanie elastycznego podejścia do realizacji działań w ramach EPB oraz zachowanie dobrowolnego charakteru programu polityki w zakresie EPB.

3. WYNIKI OCEN *EX POST*, KONSULTACJI Z ZAINTERESOWANYMI STRONAMI I OCEN SKUTKÓW

- **GROMADZENIE I WYKORZYSTANIE WIEDZY EKSPERCKIEJ**

Komisja Europejska poparła swój wniosek dotyczący programu polityki w zakresie EPB na lata 2025–2027 dowodami z pierwszego cyklu monitorowania EPB w 2023 r. Cykl ten obejmował pierwszy 18-miesięczny przegląd realizacji programu polityki w zakresie EPB na lata 2022–2024 na szczeblu UE (sprawozdanie na szczeblu UE), sprawozdania krajowe dotyczące EPB odnoszące się do wszystkich państw członkowskich i 11 państw stowarzyszonych w ramach programu „Horyzont Europa”, pierwszą tablicę wyników EPB oraz pierwszą tablicę wskaźników EPB. W 18-miesięcznym sprawozdaniu na szczeblu UE przedstawiono ocenę postępów w obszarach priorytetowych wspólnych działań w ramach EPB, określonych w Pakcie na rzecz badań naukowych i innowacji w Europie, oraz ocenę realizacji programu polityki w zakresie EPB. W sprawozdaniach krajowych dotyczących EPB przedstawiono tę analizę na szczeblu krajowym. W tablicy wyników EPB oceniono ogólną konsolidację i wspólne postępy w realizacji priorytetów EPB w 2023 r. dla całej UE, natomiast w tablicy wskaźników oceniono postępy na szczeblu krajowym. Wszystkie sprawozdania są publicznie dostępne na platformie dotyczącej polityki w zakresie EPB³.

- **Ocena skutków**

Nie przeprowadzono oceny skutków. Ponieważ jest to wniosek Komisji dotyczący zalecenia Rady, w tym przyszłych działań w ramach EPB, nie można jasno określić skutków *ex ante*. Ponadto program polityki w zakresie EPB na lata 2025–2027 przygotowano we współpracy z grupą ekspertów Forum EPB, skupiającą państwa członkowskie, państwa stowarzyszone w ramach programu „Horyzont Europa” i zainteresowane strony. Prace przygotowawcze

³ <https://european-research-area.ec.europa.eu/>.

omówiono w Radzie (zwłaszcza w ramach ERAC, a także poprzez przyjęcie konkluzji Rady w sprawie zwiększenia konkurencyjności UE, wzmocnienia EPB i przewyciężenia jej rozdrobnienia⁴), co świadczy o tym, że państwa członkowskie i zainteresowane strony oczekują przyjęcia tego dokumentu.

- **Sprawność regulacyjna i uproszczenie**

Nie dotyczy.

- **Prawa podstawowe**

Nie dotyczy.

4. WPLYW NA BUDŻET

Nie dotyczy.

5. ELEMENTY FAKULTATYWNE

- **Plany wdrożenia i monitorowanie, ocena i sprawozdania**

Wdrażanie programu polityki w zakresie EPB na lata 2025–2027 monitoruje się za pomocą mechanizmu monitorowania EPB. Mechanizm monitorowania EPB opiera się na wymogach określonych w zaleceniu Rady w sprawie Paktu na rzecz badań naukowych i innowacji w Europie. 10 czerwca 2022 r. Komisja Europejska przedstawiła Radzie „Ramy przyszłego mechanizmu monitorowania EPB”, w których szczegółowo określono elementy mechanizmu.

Aby ocenić realizację działań uzgodnionych w ramach programu polityki w zakresie EPB zarówno na szczeblu krajowym, jak i europejskim, oraz ocenić wyniki UE i państw członkowskich w osiągnięciu celów EPB, mechanizm monitorowania EPB obejmuje zarówno jakościowe, jak i ilościowe narzędzia sprawozdawcze.

- **Szczegółowe objaśnienia poszczególnych przepisów wniosku**

Nie dotyczy.

⁴

16179/24.

Wniosek

ZALECENIE RADY

w sprawie programu polityki w zakresie europejskiej przestrzeni badawczej na lata 2025–2027

(Tekst mający znaczenie dla EOG)

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 292 zdanie pierwsze i drugie,

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Obecnie UE stoi w obliczu wielu bezprecedensowych wyzwań. Globalny porządek zmienia się, a fundamentami naszego dobrostanu społecznego i bezpieczeństwa wstrząsają niestabilny kontekst geopolityczny, rosnąca konkurencja gospodarcza, bezprecedensowo szybka i transformacyjna rewolucja technologiczna oraz zmiana klimatu i jej konsekwencje. Potrzeba wzmocnienia wiodącej pozycji Europy i autonomii strategicznej w kluczowych dziedzinach technologicznych stała się pilna. W tym kontekście nauka, technologia i innowacje mają kluczowe znaczenie dla zmniejszenia podatności Europy na zagrożenia i uwolnienia jej pełnego potencjału. Badania naukowe i innowacje odgrywają ponadto zasadniczą rolę w zwiększaniu zrównoważonej konkurencyjności Unii Europejskiej.
- (2) Rozwój europejskiej przestrzeni badawczej (EPB) stanowi centralny element naszych wysiłków na rzecz sprostania tym wyzwaniom. Ambitny cel utworzenia EPB jako jednolitego rynku badań, technologii i innowacji opracowano w 2000 r., a następnie zapisano w Traktacie z Lizbony jako konkretny cel UE. Niedawne ambicje polityczne dotyczące ustanowienia „Unii badań naukowych i innowacji” prowadzące do wspólnej europejskiej strategii i polityki w zakresie badań naukowych i innowacji oraz dalszego dążenia do zagwarantowania „piątej swobody” wskazują na ciągłą potrzebę dalszego rozwijania obszaru, w którym kraje podejmują wspólne wysiłki w celu koordynacji i poprawy swoich krajowych polityk i ekosystemów w zakresie badań naukowych i innowacji oraz w którym możliwy jest swobodny przepływ wiedzy, naukowców i technologii. Większa ogólnounijna koordynacja za pośrednictwem EPB może pomóc

w pobudzaniu inwestycji i reform, a także odegrać zasadniczą rolę we wspieraniu zrównoważonej konkurencyjności, zgodnie z celami Kompas konkurencyjności dla UE⁵.

- (3) W ciągu ostatnich 25 lat EPB przyniosła znaczne osiągnięcia w kluczowych obszarach polityki, w tym dotyczących infrastruktur badawczych, otwartej nauki, współpracy międzynarodowej, równowagi płci w badaniach naukowych i innowacjach, wspólnego programowania, karier naukowych oraz mobilności naukowców. Przyczyniając się do tych osiągnięć, w ramach działań „Maria Skłodowska-Curie” (MSCA) udzielono finansowania ponad 150 000 wybitnych naukowców, w szczególności za pośrednictwem doskonałych programów doktoranckich, stypendiów podoktorskich oraz wymian pracowników zajmujących się badaniami naukowymi i innowacjami, w ramach EURAXESS wsparto ponad 2 mln naukowców w rozwoju ich kariery i mobilności w całej Europie, a chmura dla otwartej nauki (EOSC) umożliwia niezakłócony dostęp do wysokiej jakości danych i usług cyfrowych, jednocześnie wspierając współpracę w wymiarze transgranicznym i międzydyscyplinarnym.
- (4) W 2021 r. państwa członkowskie i Komisja określiły nową wizję i ramy polityki przedstawione w konkluzjach Rady w sprawie przyszłego zarządzania EPB⁶ oraz w Pakcie na rzecz badań naukowych i innowacji⁷. W wizji tej określono wspólne wartości i zasady, które będą przyświecać badaniom naukowym i innowacjom, oraz wskazano priorytety wspólnych działań. W ramach paktu państwa członkowskie potwierdziły swoje zobowiązanie do współpracy nad osiągnięciem celów EPB, aby wspierać integrację i współpracę oraz ograniczyć rozdrobnienie badań naukowych, technologii i innowacji w całej Europie. W konkluzjach Rady z 2024 r. w sprawie zwiększenia konkurencyjności UE, wzmocnienia EPB i przezwyciężenia jej rozdrobnienia⁸ państwa członkowskie potwierdziły swoje zobowiązanie do poprawy koordynacji i dostosowania krajowych polityk w zakresie badań naukowych i innowacji w celu stworzenia bardziej zintegrowanego i efektywnego ekosystemu badań naukowych.
- (5) Pierwszy program polityki w zakresie EPB na lata 2022–2024 stworzył solidne podstawy do osiągnięcia celów EPB. W ramach programu przełożono obszary priorytetowe Paktu na rzecz badań naukowych i innowacji na szereg konkretnych działań. Komisja, państwa członkowskie, państwa stowarzyszone w ramach programu „Horyzont Europa” i zainteresowane strony na szczeblu UE zrealizowały wspólnie 17 działań. W ramach nowej struktury zarządzania Forum EPB i jego podgrupy odgrywają szczególną rolę we wspieraniu wdrażania EPB i jej działań. Pełnią one rolę pomostu między organami na szczeblu UE, organami krajowymi i regionalnymi oraz ułatwiają współpracę. Integracyjne i partycypacyjne podejście gwarantuje wysłuchanie wszystkich opinii. Sprzyja to realizowaniu innowacyjnych strategii i budowaniu wspólnej odpowiedzialności za politykę mającą na celu wzmocnienie europejskiego ekosystemu badań naukowych i innowacji. Komitet Europejskiej Przestrzeni Badawczej i Innowacji

⁵ COM(2025) 30 final.

⁶ 14308/21.

⁷ Zalecenie Rady (UE) 2021/2122.

⁸ 16179/24.

(ERAC), jako organ doradczy wysokiego szczebla ds. polityki strategicznej, udziela porad Radzie i Komisji na wczesnym etapie.

- (6) W komunikacie z 2024 r. pt. „Realizacja europejskiej przestrzeni badawczej”⁹ Komisja zwróciła uwagę na osiągnięcia programu polityki w zakresie EPB na lata 2022–2024 oraz na nową strukturę zarządzania. Główne osiągnięcia w uwzględnianiu szeregu potrzeb w dziedzinie badań naukowych i innowacji w całej Europie w ramach pierwszego programu polityki w zakresie EPB na lata 2022–2024 obejmują: 1) utworzenie Koalicji na rzecz doskonalenia systemów oceny badań naukowych (CoARA), 2) opublikowanie „Kodeksu postępowania zakładającego podejście zerowej tolerancji w celu przeciwdziałania przemocy ze względu na płeć w unijnym systemie badań naukowych i innowacji”, 3) przyspieszanie zielonej transformacji energetycznej przez wdrożenie Strategicznego programu badań i innowacji w ramach pilotażowego programu EPB dotyczącego zielonego wodoru, 4) utworzenie Sieci Instytucji Zarządzających ds. Badań Naukowych i Innowacji oraz Spójności (RIMA) skupiającej podmioty odpowiedzialne za politykę w zakresie badań naukowych i innowacji oraz instytucje zarządzające w celu dokonania oceny przepaści innowacyjnej, zwiększenia poziomu doskonałości i wykorzystania istniejących instrumentów sprzyjających szerszemu uczestnictwu oraz 5) opracowanie nowych ram monitorowania i oceny EPB.
- (7) Drugi program polityki w zakresie EPB na lata 2025–2027 opiera się na tym podejściu i ma na celu sprostanie obecnym wyzwaniom. Wykorzystując obszary priorytetowe wspólnych działań Paktu na rzecz badań naukowych i innowacji oraz wyniki realizacji pierwszego programu polityki w zakresie EPB na lata 2022–2024, przedstawiono w nim 11 strukturalnych strategii politycznych EPB i osiem konkretnych działań w ramach EPB. Są one wynikiem szeroko zakrojonego procesu współtworzenia w ramach Forum EPB i ERAC, a celem jest rozpoczęcie ich wdrażania w 2025 r. Pierwszy i drugi program polityki w zakresie EPB są ze sobą powiązane. Program polityki w zakresie EPB na lata 2025–2027 zapewnia ciągłość bieżących polityk w ramach pierwszego programu, uwzględnia podstawowe długoterminowe cele EPB oraz zapewnia elastyczność niezbędną do reagowania na nowe potrzeby strategiczne.

NINIEJSZYM ZALECA, ABY:

1. Państwa członkowskie przyjęły program polityki w zakresie EPB na lata 2025–2027 obejmujący 11 strukturalnych długoterminowych strategii politycznych w zakresie EPB, nieograniczających się do indywidualnych programów polityki, ale nadal zakładający trzyletni plan prac, a także osiem działań w ramach EPB, które należy ukończyć w ramach trzyletniego programu polityki. Wszystkie wnioski dotyczące EPB przedstawiono bardziej szczegółowo w załączniku.
2. Państwa członkowskie dobrowolnie wdrażały następujące strukturalne strategie polityczne i działania w ramach EPB, zgodnie z czterema obszarami priorytetowymi wspólnych działań Paktu na rzecz badań naukowych i innowacji. Te strukturalne

⁹ COM(2024) 490.

strategie polityczne i działania koncentrują się na (i) wytwarzaniu wyraźnej wartości dodanej na szczeblu krajowym i europejskim, (ii) wywarceniu wpływu dzięki osiągnięciu konkretnych rezultatów i wymiernych wyników w ciągu trzech lat, (iii) wykorzystywaniu ciągłego procesu współtworzenia z udziałem państw członkowskich, Komisji i zainteresowanych stron, (iv) samodzielnym charakterze strategii lub działania, obejmując jedno główne działanie, co oznacza brak poddziałań, oraz (v) wdrażaniu zgodnie z zasadami zmiennej geometrii, która zapewnia swobodę pod względem udziału poszczególnych państw.

1. **OBSZAR PRIORYTETOWY: POGŁĘBIANIE RZECZYWIŚCIE FUNKCJONUJĄCEGO WEWNĘTRZNEGO RYNKU WIEDZY**

Swobodny przepływ naukowców, wiedzy i danych ma zasadnicze znaczenie dla stworzenia sprawniejszego i bardziej sprzyjającego włączeniu społecznemu europejskiego systemu badań naukowych i innowacji. Pomaga zminimalizować powielanie zasobów i tworzy masę krytyczną niezbędną do zapewnienia skuteczności. Aby zwiększyć konkurencyjność UE, konieczne jest wzmocnienie pozycji UE na arenie międzynarodowej i jej wiodącej pozycji naukowej dzięki prowadzeniu pionierskich badań podstawowych i stosowanych.

UE będzie nadal pracować nad tym priorytetem w ramach następujących strukturalnych strategii politycznych:

otwarta nauka – umożliwienie rozwoju otwartej nauki poprzez wymianę i ponowne wykorzystywanie danych, w tym za pośrednictwem europejskiej chmury dla otwartej nauki (EOSC); **infrastruktura badawcza** – zwiększenie zrównoważenia, dostępności i odporności infrastruktur badawczych w europejskiej przestrzeni badawczej; **równość płci, równe szanse dla wszystkich i inkluzywność** – większe zagwarantowanie inkluzywnej i intersekcyjnej równości płci w EPB; **ścieżki kariery i mobilność naukowców** oraz **systemy oceny i nagradzania badań naukowych** – zwiększenie atrakcyjności i stabilności karier naukowych, a także reforma oceny badań naukowych; **waloryzacja wiedzy** – zwiększanie zdolności i działań w zakresie waloryzacji wiedzy; **zaangażowanie globalne** – globalne podejście do badań naukowych i innowacji.

Na najbliższe trzy lata proponuje się następujące działania w ramach EPB:

- sprawiedliwość w otwartej nauce;
- rozwój europejskiego ekosystemu nauki dla polityki (S4P);
- ułatwianie i przyspieszanie odpowiedzialnego wykorzystywania sztucznej inteligencji w nauce w UE;
- zwiększenie bezpieczeństwa badań naukowych.

2. **Obszar priorytetowy: WSPÓLNE PODJĘCIE ZIELONEJ TRANSFORMACJI I TRANSFORMACJI CYFROWEJ ORAZ INNYCH WYZWAŃ MAJĄCYCH ODDZIAŁYWANIE NA SPOŁECZEŃSTWO, A TAKŻE ZWIĘKSZANIE UDZIAŁU SPOŁECZEŃSTWA W EPB**

Aby EPB mogła pobudzić konkurencyjność, poprawić jakość życia ludzi w UE i sprostać wyzwaniom społecznym, takim jak zielona transformacja i transformacja cyfrowa, musi ona stworzyć synergie z polityką sektorową i polityką przemysłową. Inwestycje w badania naukowe i innowacje muszą przynosić wymierne rezultaty, które rynek wykorzystuje i wdraża.

Główne podejścia odnoszące się do tego obszaru priorytetowego stanowią następujące strukturalne strategie polityczne:

inicjatywy **oparte na wyzwaniach** – uczynienie planu strategicznego w dziedzinie technologii energetycznych (plan EPSTE) kluczowym elementem tematycznym EPB; **synergie z edukacją i europejskim programem na rzecz umiejętności** – poprawa powiązań między badaniami naukowymi i innowacjami a szkolnictwem wyższym w ramach EPB oraz uwolnienie pełnego potencjału europejskich ekosystemów badań naukowych i innowacji; **aktywny udział obywateli i społeczeństwa w badaniach naukowych i innowacjach** – zwiększanie zaufania do nauki przez uczestnictwo obywateli, ich zaangażowanie i komunikację naukową.

Na najbliższe trzy lata proponuje się następujące działania w ramach EPB:

- przyspieszenie inwestycji w badania naukowe i innowacje na rzecz transformacji przemysłowej w Europie i konkurencyjnej zrównoważoności;
- szybsze wprowadzanie metod nowego podejścia w celu przyspieszenia badań biomedycznych oraz testowania produktów leczniczych i wyrobów medycznych;
- zharmonizowane i skoordynowane ramy europejskiego podejścia do rzetelności i etyki w dziedzinie badań naukowych i innowacji w obliczu pojawiających się wyzwań.

3. **Obszar priorytetowy: ZWIĘKSZENIE DOSTĘPU DO DOSKONAŁOŚCI W ZAKRESIE BADAŃ NAUKOWYCH I INNOWACJI W CAŁEJ UNII ORAZ WZMACNIANIE WZAJEMNYCH POWIĄZAŃ MIĘDZY EKOSYSTEMAMI INNOWACJI W CAŁEJ UNII**

Doskonałość badawcza obejmuje całą Europę, w różnych grupach wiekowych, dyscyplinach i sektorach. Jej potencjał nie został jeszcze w pełni wykorzystany ze względu na znaczne różnice w możliwościach dostępnych dla naukowców i innowatorów w europejskiej przestrzeni badawczej. Strukturalna strategia polityczna mająca na celu zajęcie się tym obszarem priorytetowym polega na stworzeniu **synergii między unijnymi, krajowymi i regionalnymi programami finansowania** – zwiększenie dostępu w UE do warunków sprzyjających osiągnięciu doskonałości.

Na najbliższe trzy lata proponuje się następujące działanie w ramach EPB:

- wzmacnianie pozycji badań naukowych i innowacji: nowa epoka zarządzania badaniami naukowymi.

4. OBSZAR PRIORYTETOWY: ROZWIJANIE UZGODNIONYCH INWESTYCJI I REFORM W ZAKRESIE BADAŃ NAUKOWYCH I INNOWACJI

Ponieważ UE koncentruje się na kluczowych obszarach związanych z przyszłą konkurencyjnością, zrównoważonym rozwojem i dobrostanem, powielanie, zastępowanie lub rozdrabnianie inwestycji i inicjatyw w zakresie badań naukowych i innowacji przyniosłoby efekty odwrotne do zamierzonych. Współpraca transgraniczna może zwiększyć efektywność dzięki łączeniu zasobów w celu osiągnięcia masy krytycznej i zwiększeniu efektu mnożnikowego wiedzy, aby pobudzić innowacje. Zapewnienie, aby inwestycje te były skuteczne i wywierały wpływ, będzie również wymagało w niektórych przypadkach opracowania, wdrożenia i monitorowania reform strukturalnych w krajowych systemach badań i rozwoju. Celem tych reform będzie zwiększenie doskonałości naukowej, wyciągnięcie wniosków z waloryzacji wyników badań, wzmocnienie powiązań między środowiskiem naukowym a biznesem oraz lepsze ukierunkowanie polityki na wspieranie innowacji w przedsiębiorstwach.

Względem tego celu nie zaproponowano żadnych konkretnych działań w ramach EPB, ale powszechnie uznaje się, że pobudzanie inwestycji w badania naukowe i innowacje oraz przyjmowanie reform strukturalnych pozostaje kluczowym priorytetem ścisłej współpracy Komisji Europejskiej i państw członkowskich z wykorzystaniem zestawu istniejących instrumentów. Dokładniej rzecz ujmując, oczekuje się, że wdrożenie środków w zakresie badań naukowych i innowacji w ramach unijnego Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności zwiększy krajowe zdolności innowacyjne, zwłaszcza w krajach, które nadal pozostają w tyle.

W ramach europejskiego semestru na rzecz koordynacji polityki gospodarczej Komisja Europejska przeprowadza dogłębną analizę krajowych systemów badań naukowych i innowacji oraz wydaje zalecenia dla poszczególnych krajów dotyczące sposobów zwiększenia potencjału innowacyjnego danego kraju. Następnie Komisja monitoruje działania polityczne państw członkowskich w celu oceny postępów w niwelowaniu stwierdzonych luk w badaniach naukowych i innowacjach. Aby wesprzeć ich wysiłki na rzecz poprawy systemów badań naukowych i innowacji w drodze reform, państwa członkowskie i państwa stowarzyszone mogą otrzymać wsparcie eksperckie w ramach narzędzia wspierania polityki programu „Horyzont”, instrumentu, który okazał się bardzo korzystny w odniesieniu do poprawy kształtowania polityki i określania ścieżek reform, oraz dwustronnego poszerzonego dialogu z państwami członkowskimi poświęconego wspólnie uzgodnionym tematom dotyczącym badań naukowych i innowacji.

3. Ugruntowane ramy współpracy między Komisją Europejską, państwami członkowskimi, państwami stowarzyszonymi i organizacjami zainteresowanych stron należy utrzymać jako centralny mechanizm zarządzania EPB w formie Forum EPB i

ERAC. Realizacja kolejnego programu polityki w zakresie EPB na lata 2025–2027 pozostanie inkluzywnym i przejrzystym przedsięwzięciem na wszystkich szczeblach sprawowania rządów, aby wspierać współtworzenie programu i odpowiedzialność za niego. Forum EPB pozostaje grupą konsultacyjną zajmującą się nowymi wyzwaniami wykraczającymi poza działania przewidziane w programie polityki w zakresie EPB na lata 2025–2027, które wymagają współpracy między krajami i są objęte Paktem na rzecz badań naukowych i innowacji, takimi jak monitorowanie wolności badań naukowych.

4. Skoordynowane wdrażanie powinno zapewnić aktywne i szerokie zaangażowanie zainteresowanych stron na szczeblu UE w całym spektrum – od badań naukowych po innowacje i wprowadzanie na rynek. Należy dokonać przeglądu kategorii zainteresowanych stron w ramach Forum EPB, aby zapewnić większą reprezentację poszczególnych interesów.
5. Państwa członkowskie i Komisja Europejska powinny wspierać pełne zaangażowanie państw stowarzyszonych w ramach programu „Horyzont Europa” i organizacji parasolowych zrzeszających zainteresowane strony na szczeblu UE we wdrażanie programu polityki w zakresie EPB na lata 2025–2027.
6. Inwestycje w badania naukowe i innowacje w UE nie dorównują obecnym aspiracjom i utrzymują się poniżej poziomu inwestycji wielu konkurentów UE na świecie. Obecnie UE wydaje około 2,3 % swojego PKB na badania i rozwój, czyli znacznie poniżej celu 3 % określonego w deklaracji barcelońskiej w 2002 r. Aby sprostać wieloaspektowemu wyzwaniu, jakim jest osiągnięcie celu 3 %, potrzebne są skoordynowane działania w celu pobudzenia publicznych i prywatnych inwestycji w badania i rozwój. Konieczne są również dalsze reformy w celu poprawy krajowych ekosystemów badań naukowych i innowacji oraz zmaksymalizowania wpływu wzrostu inwestycji w badania naukowe i innowacje. Jeżeli chodzi o obszar priorytetowy Paktu na rzecz badań naukowych i innowacji „Rozwijanie uzgodnionych inwestycji i reform w zakresie badań naukowych i innowacji”, państwa członkowskie i Komisja powinny dodatkowo kontynuować wysiłki w tym kierunku.
7. Komisja Europejska i państwa członkowskie powinny nadal wdrażać mechanizm monitorowania EPB określony w Pakcie na rzecz badań naukowych i innowacji w Europie i szczegółowo opisany w „Ramach przyszłego mechanizmu monitorowania EPB” przedstawionych Radzie przez Komisję w dniu 10 czerwca 2022 r.¹⁰ Mechanizm monitorowania EPB będzie służył ocenie postępów w realizacji priorytetów EPB określonych w Pakcie na rzecz badań naukowych i innowacji. Mechanizm monitorowania EPB powinien obejmować:
 - 1) regularnie aktualizowaną tablicę wyników EPB w celu monitorowania postępów w osiąganiu celów EPB zarówno na szczeblu unijnym, jak i krajowym;

¹⁰ Nota Rady 9578/22.

- 2) regularne sprawozdanie Komisji dla Rady z monitorowania EPB w celu dokonania przeglądu realizacji programu polityki w zakresie EPB;
- 3) regularne sprawozdania krajowe dotyczące EPB w celu dokonania przeglądu postępów państw we wdrażaniu programu polityki w zakresie EPB.

Państwa członkowskie będą nadal wymieniać się informacjami na temat EPB, w szczególności w drodze dostarczania danych i informacji za pośrednictwem platformy dotyczącej polityki w zakresie EPB. Państwa członkowskie będą również działać na rzecz wdrażania działań i wyników w ramach EPB w swoich krajach, korzystając z dostępnego wsparcia.

Sporządzono w Brukseli dnia [...] r.

*W imieniu Rady
Przewodniczący*